
---

2. HÁZIDOLGOZAT

CÍMZETT: SZOCIOLÓGIA
HALLGATÓ: TAKÁCS OTTÓ (ICH1Q6)
DÁTUM: 2006.03.25.

Ebben a rövid kis esszében két dolgot szeretnék tárgyalni. A kritikát és a hazugságot. Nem mondhatom, hogy szorosan vett szociológiai problémák, de úgy látom, hogy a kommunikáció, pszichológia és szociológia tudományterületein igen komoly átfedéseket lehet találni, de legalábbis szoros a kapcsolat.

Mindkét téma a konfliktusok témaköréhez sorolnám. Mindkét terület az én személyes preferenciámat mutatják. Nem gondolom azt, hogy az én igazam az egyetlen vagy akár ne lenne más vélemény, elképzelés, modell. Egyszerűen a saját élettapasztalataimat fogalmazom meg konkrét és igazolható élethelyzeteken keresztül.

Első a hazugság. Durva szó, de nem annyira. Épp a minap láttam a hazugságról egy nagyon érdekes TV-műsort (Spectrum), ami rámutat, hogy az egészséges emberi fejlődés alapvető része, hogy a gyerek megtanuljon hazudni. A magasabb intelligenciájú gyerek hamarabb tudd füllenteni. Mindennapi tapasztalatunk, hogy a hazugság nem mindig rossz. Egyszerűen csak könnyebbé teszi az életet. Akár egy állásinterjú a helyszínen, mikor a legjobbnak akarunk látszani, akár a párkapcsolat, amikor azt mondjuk oldalbordánkunknak, hogy nem néztük meg annak a bögyösnek a melleit.

Azért a hazugságnak vannak olyan szintjei, amit már senki sem tolerál. Gyilkost, nemi erőszakot elkövetőt leplezni társadalmi szinten is elítélendő. De a két véglet között azért van egy egyénekenkénti határ, ami hatással van az illető társas kapcsolataira.

Én jobbra elfogadhatónak tartom, ha az ember a munkájával kapcsolatban „füllent”. Tüntesse fel magát jó színben, de ne feketítsen be másokat és soha ne állítson valótlan. De egy ilyen önbüszkeségnek is van határa. Határozottan elítélem azt, aki a barátainak hazudik, vagy akár nem a teljes valóságot mondja. Kinek mondjon az ember igazat, ha nem a barátainak?

Másik téma a kritika.

Nem vagyok naiv, hogy azt higgyem, valami újat találtam fel, de abban biztos vagyok, hogy abban a formában, ahogy most tálalom nem találtam sehhol. Sok helyről szedegtettem össze a komponenseket, ezek tették lehetővé, hogy meg tudjam fogalmazni professzionista „kritika-elméletemet”.

Az ideális kritika legalább három részből áll. Ha mindhárom adott, akkor nem szabad könnyedén lerázni. Nem biztos, hogy elfogadod, egyetértesz, vagy akár csak beépíted az eredménybe. Nem számít. Az ideális kritika megérdemli azt, hogy valahogy reagáljunk rá.

Az összetevők egyszerűek. Szinte magyarázat nélkül megállják a helyüket: *megvilágítás*, *indoklás*, *módosítási javaslat*.

Lássuk a kritika komponenseit önmagukban.

Első, ami nélkül nem lehet elindulni a probléma, hiányosság, *hiba feltárása*. Függetlenül attól, hogy igaz-e vagy sem.

Emlékeztek a vicc-re? Nyuszinak kell egy kalapács és csak a rókának van. Elindul a rókához és azt gondolja, a róka biztos odaadja. Majd később az jut az eszébe, hogy múltkor sem adott kölcsön valamit, biztos most sem fog. Már majdnem odaért és közben azt gondolta, biztos nem fogja kölcsönadni, hiszen egy rosszindulatú ravaszdi. Mikor odaér a róka örömmel fogadja a nyuszt az pedig csak annyit mond „Tudod mit róka, d** fel a kalapácsod magadnak!”, majd megfordul és hazamegy. Ebben a történetben a probléma feltárása hiányzott. A róka azt se tudta miről van szó.

Második lépés az *indoklás*. Megvilágosodással az a gond, hogy lehet igaz is meg nem is. Nem tudhatjuk, Lehet, hogy képességeink szerinti legjobbat nyújtjuk, de az nem elegendő. Mi persze nem tudjuk, hiszen saját magunkon keresztül látjuk a világot. Ha nem tudjuk meg, mi a hiba forrása esélyünk sincs tenni ellene.

Harmadik a *jobbítási javaslat*. Személyes tapasztalataim alapján a legtöbb esetben ez a komponens hiányzik. Rengetegen tudnak „fikázni”, kritizálni másokat, de olyan kevesen tudnak ezen emberek közül, akik tényleg jobban is tudnák tenni. Foci, politika, pénzügyek. Soroljam még?

Látszik, hogy nem függetlenek egymástól. Szigorúan ebben a sorrendben épülnek egymásra. Nincs értelme javasolni, ha nem tudod megmutatni, mi helyett szeretnéd beépíteni. Indoklás is értelmetlen, ha nem tudod, mit akarsz indokolni.

Nem mindig kapod meg mind a három összetevőt. Gyakran csak két komponens érkezik, a fentiek alapján egyértelműen az első kettő. Ez lehet a kritizáló gyengesége, de néha csak ennyire van idő. Nem olyan jó minőségű, de azért használható.

Egyetlen komponensű kritika viszont teljesen felesleges. „Ez rossz!” Az előbbi mondat lehet igaz és lehet hamis is. A gond az, hogy nem tudunk ennél közelebb jutni. Hasonló: „Nem hatékony/rossz a teljesítménye.” Ezek is igazak lehetnek, de miért kérdezem akkor azt ösztönösen, hogy mihez képest, hogyan tudnám javítani, megéri növelni a teljesítményt a rugalmasság rovására?

Persze, ha minden összetevő megvan, abból még nem következik, hogy vakon követni kell a kritikát. Vegyünk egy példát, ahol a vita tárgy az adatbázis mező hossza. Az érv, hogy egy mező legyen rövidebb, mert akkor kevesebb helyet foglal manapság

szinte soha nem állja meg a helyét. Én mindig azt vallom, hogy legyen elegendő (de nem feleslegesen) hosszú. Ha valamire 8 karakter hosszúság már elegendő lenne értelmes nevek adására, akkor 4 karaktert nem szívesen használok, mert ugyan elég, de értelmetlen rövidítéseket kell alkalmazni. Ez hibára ad lehetőséget. A megtakarított tárterület több milliós rekordméret mellett alig jelent 100MB lemezterületet. Inkább dobok az asztalra egy százast, amivel fedezem az extra költségeket.

Remélem e két példán keresztül megfelelőem be tudtam mutatni a hazugsághoz és kritikához való viszonyomat.